

ทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม The Attitudes of Local Community Coexisting With Industrial Factory

อุราชนก คงกล้า*

Urachanok Kongklam*

นักวิชาการอิสระ*

Independent Academician*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม 2. เพื่อศึกษาแนวทางทางการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีส่วนร่วม และในกระบวนการวิเคราะห์ การรวบรวมข้อมูล ใช้การ วิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์แบบสามเส้า ผลการวิจัยมีข้อค้นพบดังนี้ 1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรม มีทัศนคติทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อโรงงานอุตสาหกรรม โดยทัศนคติ ทางด้านบวกคือประชาชนยอมรับว่าการมีโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ลดปัญหาการว่างงาน สร้างความเจริญ และความสะอาดสบายกับประชาชน แต่จากเหตุการณ์ในอดีตและประสบการณ์ตรงจาก อุบัติภัยร้ายแรงที่เกิดจากโรงงานทำให้ ประชาชนเกิดความรู้สึกหวาดกลัว วิตกกังวลถึงผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนไม่เชื่อมั่นและไม่ยอมรับโรงงาน ดังกล่าว 2. ประชาชนในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีความตระหนักถึงการส่งเสริมให้มีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และเห็นด้วยที่ ภาครัฐจะส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมได้นำหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้เป็นหลักการสำคัญที่ทำให้ การประกอบกิจการเติบโตได้อย่างยั่งยืนและสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้

คำสำคัญ : ทัศนคติ ชุมชน การอยู่ร่วมกัน โรงงานอุตสาหกรรม

Abstract

The purpose of this research was to study the attitudes of local community coexisting with industrial factory. Qualitative research method employed by in-depth interviews without participation observation, data was analyzed through content analysis and data integrity was investigated through triangulation method. The results summarized as the following issue. 1. people in communities near industrial factory have both positive and negative attitudes toward industrial factories. 2. The people acknowledge the promotion of the industrial sector's investment also environmental good governance of public sector as an important principle makes sustainability development and be able to coexist with the community.

Keywords: Attitude; Community; Coexistence; Industrial factory

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสมดุล การพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี รวมถึงยกระดับมาตรฐาน การผลิตและการส่งออก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการมีจิตสำนึกของผู้ประกอบการ ภาคอุตสาหกรรมในการผลิตให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้ให้ภาคประชาชนรู้จัก หน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง ในการจัดการและการมีส่วนร่วมตรวจสอบ รวมทั้งแก้ไขปัญหาด้านมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้โรงงาน อุตสาหกรรมและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ลดปัญหาข้อร้องเรียนระหว่างชุมชนและสถานประกอบการอุตสาหกรรม โดยการสร้างกลไกเฝ้าระวังติดตาม และตรวจสอบผลกระทบด้านมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจากความ ร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2561)

โดยที่ภาคอุตสาหกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ถึงเกือบหนึ่งในสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ และมีผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) สูงสุด เมื่อเทียบกับภาคเกษตรและภาคบริการ อีกทั้งยังมีสัดส่วนในมูลค่ากว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รวมทั้งสำคัญในแง่ ของการจ้างงาน โดย 1 ใน 4 ของแรงงานทั้งหมดมีแหล่งรายได้หลักจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรม (ชุดิกา เกียรติเรืองไกรและ คณะ, 2020) นอกจากนี้ยังผลักดันให้เกิดการพัฒนาและขับเคลื่อนเทคโนโลยีของประเทศ ดังนั้นแนวนโยบาย การพัฒนาประเทศไทยทุกยุคทุกสมัยจึงได้เน้นให้ได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น (gross domestic product ,GDP) มีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและนำเงินตราต่างประเทศกลับเข้ามาพัฒนาระบบสาธารณสุขูปโภคของประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับ ความสะดวกสบายอย่างทั่วถึง ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมหลากหลายผลิตภัณฑ์กระจายไปยังจังหวัด ต่างๆเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรม เช่น จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรีและ อีกหลายจังหวัดมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้และผลิตสารเคมีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ปัจจุบันมีสถานประกอบการ ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ.โรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จำนวน 70,410 แห่ง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม ,2563)

ทั้งนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้ส่งผลให้โรงงานอุตสาหกรรมมีการใช้สารเคมีอันตรายชนิดต่างๆเป็นวัตถุดิบ ในกระบวนการผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือมีอัตราการเพิ่มขึ้นของอุบัติเหตุจากสารเคมีทั้งในกระบวนการผลิต การจัดเก็บและการขนส่งสารเคมีบ่อยครั้งและมักมีความเสียหายรุนแรงเกิดขึ้นเช่นคนงานได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตรวมถึงประชาชนที่ อาศัยในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบไปด้วยไม่ว่าจะทำให้ได้รับบาดเจ็บทันทีหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ตลอดจนเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม โดยจากรายงานข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุและอุบัติภัยในโรงงานของกองส่งเสริมเทคโนโลยี ความปลอดภัยโรงงานกรมโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2560 พบว่ามีการเกิดอุบัติเหตุถึง 174 ครั้งโดยมีสารเคมีรั่วไหล 15 ครั้ง และเกิดการระเบิดถึง 5 ครั้งนอกจากนี้ยังมีรายงานอุบัติภัยของสารเคมีในภาพรวมในปี 2560 ของกลุ่มข่าวกรองและโต้ตอบภาวะ ฉุกเฉิน สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและ

สิ่งแวดล้อมกรมควบคุมโรคพบว่าเกิดเหตุการณ์ขึ้นทั้งหมด 89 ครั้ง โดยมีลักษณะ เหตุการณ์ที่เกิดจากไฟไหม้ จำนวน 43 ครั้ง รองลงมาคือการรั่วไหลของสารเคมีจำนวน 17 ครั้ง การเกิดระเบิดจำนวน 14 ครั้ง อุบัติเหตุ การขนส่งจำนวน 9 ครั้ง การลักลอบทิ้งจำนวน 4 ครั้ง การปนเปื้อนจำนวน 1 ครั้ง พลุระเบิดจำนวน 1 ครั้ง ตามลำดับ ซึ่งจากข้อมูลทั้ง 2 แหล่งให้ข้อมูลที่ตรงกันก็คือการรั่วไหลของสารเคมีเป็นสาเหตุอันดับต้นๆของ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น (มุจรินทร์ อินทรเหมือนและคณะ, 2563)

จากกรณีอุบัติภัยร้ายแรงในรอบปีพ.ศ.2564 ที่สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ อาศัยในบริเวณใกล้เคียง ที่เกิดเหตุเป็นวงกว้างรัศมีกว่า 10 กิโลเมตร โดยเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2564 เวลา ประมาณ 03.20 น. ได้เกิดเพลิงไหม้ถึงเก็บสารเคมี ของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเม็ดโฟมขนาดใหญ่ สี่งชาติ ใต้หวันแห่งหนึ่งมีกำลังการผลิตถึง 30,000 ตันต่อปี ซึ่งตั้งอยู่ย่านถนนกิ่งแก้ว ตำบลบางพลีใหญ่ จังหวัด สมุทรปราการ จนกระทั่งระเบิดอย่างรุนแรงกลางชุมชน และถือเป็นภัยระดับชาติที่ นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาต้องบัญชาการระงับสถานการณ์ สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการอพยพประชาชน จากบ้านพักอาศัย โดยด่วน พร้อมกับเปิดศูนย์อพยพชั่วคราวเพื่อรองรับประชาชน และปิดการใช้ถนนกิ่งแก้ว ทั้งสองฝั่ง เนื่องจากเกรงว่าจะได้รับอันตราย จากการระเบิดที่อาจจะเกิดขึ้นอีก นอกจากนี้ยังประสานให้นำ เฮลิคอปเตอร์จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รถฉีดโฟม และน้ำขนาดใหญ่มาให้ความช่วยเหลือ ดับเพลิง พร้อมสั่งทุกหน่วยงานทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนช่วยเหลือจัดหาโฟม และสารเคมีดับไฟ เพิ่มเติม รวมถึงทีมเชี่ยวชาญการจัดการสารเคมีเข้าร่วมสนับสนุนระงับเหตุดังกล่าว ตลอดจนยังได้สั่งการให้ กระทรวงกลาโหมระดมสรรพกำลังพร้อมเข้าพื้นที่เสริมการทำงานของจังหวัดสมุทรปราการอีกด้วย ทั้งนี้ สถานการณ์วิกฤตดังกล่าว ต้องใช้เวลากว่า 3 วันจึงระงับเพลิงได้สำเร็จ และใช้เวลาเคลื่อนย้ายสารเคมีออก จากโรงงานอีกประมาณ 1 สัปดาห์ จึงอนุญาตให้ ประชาชนที่อพยพออกไปกลับเข้าบ้านพักอาศัยได้ ซึ่งแรง ระเบิดนอกจากจะทำให้โรงงานพังเสียหายทั้งหมด แล้วยังส่งผลกระทบต่อทาง กายภาพทำให้อาคารบ้านเรือนที่ อยู่ใกล้โรงงานได้รับผลกระทบอย่างหนัก และที่สำคัญอย่างยิ่งคือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีสารเคมีที่เป็นสารก่อมะเร็งได้รั่วไหลออกมา และควันทoxicบางส่วน ได้ลอยเข้า ไปในเขต กรุงเทพฯชั้นในอีกด้วย (แนวหน้าออนไลน์, 2564) และต่อมาอีกไม่นานยังมีกรณีเพลิงไหม้อย่าง รุนแรงเกิดขึ้นอีก ที่โรงงานผลิตรองเท้า ขนาดใหญ่ย่านถนนกิ่งแก้วเช่นเดิมเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2564 เวลา 21.11 น. โรงงานดังกล่าวมีสารเคมีที่อันตรายจำนวนกว่า 1 พันตัน ซึ่งมีการรั่วไหลออกมาและใช้น้ำดับไม่ได้ เช่นกันกับกรณีแรก อีกทั้ง เพลิงยังลุกลามไปสร้างความเสียหายกับโรงงานข้างเคียงอีกด้วย ยิ่งสร้างความ หวาดกลัว วิตกกังวล และหวาดระแวงซ้ำเติมประชาชน ในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นไปอีก (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

อย่างไรก็ตามคงปฏิเสธไม่ได้ว่าภาคอุตสาหกรรมเป็นแหล่งสร้างงาน ก่อให้เกิดรายได้ และส่งผลที่เป็น ประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศ แต่ในทางคู่ขนานนั้นอุตสาหกรรมได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าได้ก่อให้เกิดต้นทุน ต่อสังคมไทยสูงมาก โดยเฉพาะประเด็นเรื่องสุขภาพและคุณภาพชีวิตของ ประชาชน โดยปัญหาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ สังคมไทยเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในชุมชนกับ เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม กับภาครัฐที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เป็นระยะเวลาหลายทศวรรษแล้ว และปัญหานี้ไม่ใช่เป็นปัญหาของชุมชนใดชุมชนหนึ่งกับโรงงานเท่านั้น แต่เป็นปัญหาใหญ่ของ สังคมไทย ซึ่ง กรณีเกิดอุบัติภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ดังกล่าวข้างต้นจะลดความน่าเชื่อถือของการอยู่ร่วมกัน ระหว่าง โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนหรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมาโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไปก็มักจะถูกร้องเรียนเสมอ ว่าได้สร้างผลกระทบต่อชุมชน ในหลายๆด้านไม่ว่าจะเป็นสารเคมีรั่วไหล มลพิษทางอากาศ มลพิษจากเสียง มลพิษจากกลิ่น ฯลฯ นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนเป็นประเด็นที่ภาครัฐ

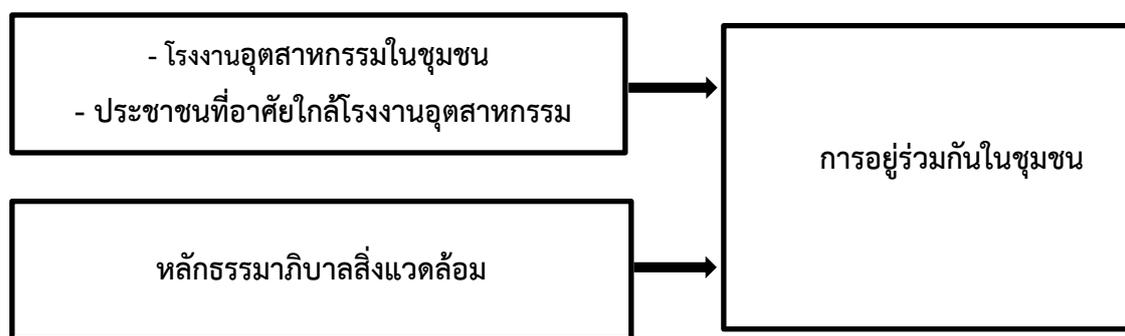
พยายามดำเนินการมาโดยตลอด เพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีต่อภาคอุตสาหกรรมให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ฉะนั้น โรงงานอุตสาหกรรมจะสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างไร จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรศึกษาหาทางแก้ไขให้ตรงตามเป้าหมายรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ประเทศชาติ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth) เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยเป็นผู้มีส่วนได้เสีย จากเหตุการณ์อุบัติเหตุโรงงานอุตสาหกรรมเคมีจำนวน 60 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็น ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นบ้านจัดสรรในรัศมี 1 กิโลเมตร จากโรงงานต้นเหตุเพลิงไหม้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ไม่มีโครงสร้างแน่นอน เพื่อรวบรวมข้อมูลผลกระทบทั้งในด้านบวก ด้านลบ และข้อเสนอแนะ แนวทางในการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงาน อุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation)

ผลการวิจัย

การศึกษาในหัวข้อนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีการ

วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร(Documentary research) ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ข้อค้นพบ โดยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ กล่าวคือ

1. ทิศนคติของประชาชนที่อาศัยในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

1.1 ทิศนคติด้านบวกของประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมนั้นยอมรับว่าการมีโรงงาน อุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมายส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในเชิงบวก นั่นก็คือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดปัญหาการว่างงาน ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความเจริญและความสะดวกสบายกับประชาชนในพื้นที่ โดยกล่าวได้ว่า ประเทศไทยได้เปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรม “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ซึ่งเป็นวลีที่สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ และความอยู่ดีกินดี ในอดีต แทนที่ด้วยอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และเกษตรกรรมเคมี ดังนั้นจึงเกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมใหม่ ไปอีกในหลายพื้นที่ เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม มีแรงงานต่างๆที่เข้ามากระจุกตัวแออัดอยู่ในเมืองหลวงเช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพและเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ และยังขยายออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงสู่ปริมณฑล พื้นที่ชายขอบ กรุงเทพมหานคร เช่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยจังหวัดสมุทรปราการได้พลิกโฉมหน้าเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาจากชุมชนเกษตรกรรม ให้กลายเป็นพื้นที่ อุตสาหกรรม ที่ต้องใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมจำนวนมาก จึงส่งผลให้ชุมชนขยายตัวและเกิดชุมชนใหม่ ไม่ว่าจะเป็น หมู่บ้านจัดสรร บ้านเช่า ห้องเช่า คอนโดมิเนียม อาคารชุด บ้านเอื้ออาทร ฯลฯ ทำให้จำนวนประชากร และราคาที่ดินเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด ตลอดจนมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมที่สำคัญของประเทศคือระบบขนส่งมวลชน รถไฟลอยฟ้ายกระดับ (บีทีเอส) ช่วงแบริ่ง - เคหะสมุทรปราการ เพิ่มขึ้นอีกด้วย

1.2 ทิศนคติด้านลบของประชาชนส่วนใหญ่ เกิดจากบทเรียนเหตุอุบัติเหตุร้ายแรงที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์เพลิงไหม้โรงงานรองเท้าที่มีสารเคมีจำนวนมาก และจากการระเบิดของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเม็ดโพลีเอทิลีนในย่านถนนกิ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการที่เป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงและน่ากลัว ไม่ปลอดภัยทั้งต่อสุขภาพ และสวัสดิภาพ ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน มีสารเคมีหลายชนิดที่ไม่เป็นมิตรต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นอันตรายถึงขั้นก่อมะเร็งในอนาคต มีสารประกอบไวไฟ ที่ทำให้บ้านเรือนของประชาชนในรัศมี 1 กิโลเมตรได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงมหาศาลเทียบเท่าระเบิดแรงสูง (TNT) ถึง 200 เท่า สารเคมีที่รั่วไหลออกมามีอันตรายต่อผิวหนัง เยื่อบุตา ระบบทางเดินหายใจ และหากสูดดมเข้าร่างกายมากจะส่งผลต่อสุขภาพในระยะ ยาวได้ ทั้งนี้เหตุระเบิดและไฟไหม้ในภาคอุตสาหกรรมไทยก็เกิดขึ้นมาหลายครั้งแล้วในอดีต ประชาชนจึงไม่พอใจต่อการ แก้ปัญหาในภาพรวมและการรับมืออุบัติเหตุร้ายแรง ตลอดจนการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัยยังไม่พร้อม แผนระงับภัยฉุกเฉิน ยังไม่มีประสิทธิภาพ บุคลากรชุดเผชิญเหตุหน่วยผจญเพลิงก็ยังไม่มีความพร้อมรับมือจนถึงกับเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ซึ่งอุบัติเหตุร้ายแรงนี้ ทำให้ประชาชนในชุมชนใกล้โรงงานมีข้อสงสัยว่าเหตุใดโรงงานที่มีเชื้อเพลิงติดไฟง่ายและเต็มไปด้วยวัตถุที่เป็นสารพิษปริมาณมากจึงตั้งอยู่ในใจกลางชุมชนได้ และใครต้องร่วมรับผิดชอบกับความเสียหายจากอุบัติเหตุในครั้งนี้ และอีกทั้งสารเคมีที่ยังคงค้างอยู่และรั่วไหล ออกไปจะมีการจัดการอย่างไรต่อไปเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตคนในชุมชนโดยรอบและชุมชนอื่นๆที่อยู่ใกล้โรงงานที่มีสารเคมีอันตรายเป็นวัตถุอันตราย โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสารเคมีอันตรายสมควรตั้งอยู่ในชุมชนต่อไปหรือไม่ และภาครัฐจะมีมาตรการ ใดๆที่จะเป็นหลักประกันด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรม

2.แนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนที่อาศัยในชุมชน ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีความตระหนักถึงการส่งเสริมให้มีการลงทุนใน

ภาคอุตสาหกรรม และเห็นด้วยที่ภาครัฐจะส่งเสริมสนับสนุน ข้อมูล ความรู้ ให้กับชุมชนและผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมได้นำหลักกรรมภิบาลสิ่งแวดล้อมของกระทรวงอุตสาหกรรมมาเป็นหลักการ สำคัญ ที่จะทำให้ การประกอบกิจการเติบโตได้อย่างยั่งยืน สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ โดยปัญหาความขัดแย้งและการต่อต้าน ของ ชุมชน ต่อสถานประกอบการอุตสาหกรรมเนื่องจากสาเหตุจากการได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ทำให้ไม่ ปลอดภัยต่อสุขภาพ และสวัสดิภาพ ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา นับเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ปัญหาที่เหนียวรั้ง ความเจริญและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน อีกทั้ง ความสัมพันธ์ของสถานประกอบการอุตสาหกรรม ภาครัฐและประชาชนในอดีตที่ ประชาชนเกิดข้อสงสัยกับ สถานประกอบการ เพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจว่า สถานประกอบการที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนมีกระบวนการผลิตอย่างไร ผลกระทบคืออะไร มีวัตถุอันตรายเคมี หรือของเสียจาก กระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ ชุมชนอย่างไรบ้าง ทำให้ ประชาชนเกิดการไม่ยอมรับสถานประกอบการและปรักปรำว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา มลพิษและภาวะโรคร้ายต่างๆที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีความไม่ไว้วางใจในองค์กรของภาครัฐที่กำกับดูแลสถานประกอบการอุตสาหกรรม เพราะไม่ได้รับการชี้แจงหรือชี้แจง แล้ว แต่ไม่น่าเชื่อถือ เพราะต่างฝ่ายต่างมุ่งแต่หน้าที่หรือความต้องการของ ตนเอง ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนจะต้อง ประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของสามฝ่ายหลักซึ่ง ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีความร่วมมือร่วมใจกันอย่าง โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานประกอบการสามารถ ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถประกอบกิจการ มีรายได้ ที่สร้างความเจริญเติบโตให้กับ ธุรกิจ มีการปฏิบัติอย่าง ถูกต้องตามกฎหมาย ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ข้อมูลและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ฯลฯ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปข้อค้นพบ 2 ประเด็น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1. ประชาชนที่อาศัยในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีทัศนคติทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อ โรงงานอุตสาหกรรม โดยทัศนคติทางด้านบวกนั้นประชาชนยอมรับว่าการมีโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลดีต่อ เศรษฐกิจของประเทศ ลดปัญหาการว่างงาน สร้างความเจริญและความสะดวกสบายกับประชาชน แต่จาก เหตุการณ์ในอดีต และประสบการณ์ตรงจากอุบัติเหตุร้ายแรง ที่เกิดจากโรงงานผลิตโพลีเมตริกทำให้ ประชาชนเกิดข้อห่วงกังวลถึงผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนไม่เชื่อมั่น และไม่ยอมรับ โรงงานดังกล่าว

โดยที่ทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาภรณ์ เหมวัตร (2559) ศึกษาเรื่อง การรับรู้สภาวะสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมของนักเรียน กรณีสิ่งเร้าที่เป็นฝุ่นละออง พบว่าความเข้มข้นของฝุ่นละอองของโรงเรียนที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมี มากกว่าโรงเรียนที่อยู่ไกลโรงงานอุตสาหกรรม และนักเรียนโรงเรียนที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมมีรู้สึกหยาใจ ติดขัด แสบคอและจมูก เป็นหวัดบ่อย ระคายเคืองตามากกว่า นักเรียนที่อยู่ไกลโรงงานอุตสาหกรรม นักเรียน ที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมรู้สึกว่ามีฝุ่นในห้องเรียน ได้รับผลกระทบ ราคาแพง กังวล เครียด และรู้สึกว่ามีผล ต่อสุขภาพมากกว่านักเรียนที่อยู่ไกลโรงงานอุตสาหกรรม และสอดคล้องกับสิโรตม์ นาคสินธุ (2559) ศึกษา เรื่องผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยองที่มีต่อชุมชนตำบลปลวกแดง อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่าผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมที่มากที่สุดคือควันที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม สอดคล้องกับอภิชัย สิงห์ศรี (2560) ศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมระยองบ้านค่าย พบว่าสาเหตุความขัดแย้ง ได้แก่ ความเชื่อของประชาชนด้านลบเกี่ยวกับผลกระทบของพื้นที่รอบข้างเขตอุตสาหกรรมที่ปลูกฝังมาจากเหตุการณ์ในอดีต และประชาชนไม่เชื่อมั่นในความโปร่งใสของขั้นตอนการขอพิจารณาอนุญาตประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่อุตสาหกรรมและก่อสร้างโครงการ จนนำไปสู่การไม่ยอมรับจากภาคประชาชน ในขณะที่ประชาชนยังขาดการรับรู้ข้อมูลโครงการซึ่งไม่เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้อง กับจรัสพงศ์ คลังกรณ์ (2561) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม กรณีของนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด พบว่า ประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีสภาพเศรษฐกิจของชุมชนในภาพรวมเติบโตขึ้น การคมนาคม สะดวกสบาย คนในชุมชนมีงานทำและเกิดอาชีพใหม่ๆในชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เป็นเจ้าของกิจการ ส่วนด้านลบ ทำให้เกิดมลภาวะ ทางอากาศ กลิ่น เรื่องเสียง ฝุ่นละออง ประชาชนแฝงเข้ามาอยู่ก่อให้เกิดปัญหาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย อุบัติเหตุมีมากขึ้น อาชญากรรม อีกทั้งคนในชุมชนมีปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น มีโรคใหม่ๆเกิดขึ้น และมีความวิตกกังวล กลัวอุบัติเหตุภัยจากสารเคมี โรงงานระเบิด สอดคล้องกับศิริโชค ประทุมพิทักษ์ (2561) ศึกษาเรื่องผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกกรณีของเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ผลกระทบด้านบวกทำให้เศรษฐกิจดีทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคมีความเจริญเข้ามาในชุมชน เศรษฐกิจของชุมชนในภาพรวมเติบโตขึ้น การคมนาคมสะดวกสบาย คนในชุมชนมีงานทำและเกิดอาชีพใหม่ๆในชุมชนซึ่งเป็นผลดีต่อ เจ้าของกิจการ ไม่ว่าจะเป็น การค้าขาย ห้างเช่า โครงการบ้านจัดสรร ประชาชนมีงานทำกันมากขึ้นก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบ ทำให้เกิด มลภาวะทางอากาศ กลิ่น เรื่องเสียงฝุ่นละออง ประชากรแฝงเข้ามาอยู่ ก่อให้เกิดปัญหาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย อุบัติเหตุมีมากขึ้น คนในชุมชนมีปัญหาสุขภาพ และมีความวิตกกังวลอุบัติเหตุภัยสารเคมี โรงงานระเบิด สอดคล้องกับ Asadul Hoque และคณะ (2018) ศึกษาเรื่อง Effects of industrial operations on Socio -Environmental and Public Health degradation: Evidence from a least Developing Country (LDC) พบว่าอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษเช่นโรงฟอกหนัง เยื่อกระดาษ ปูน สิ่งทอ และซีเมนต์ มีผลกระทบอย่างมากต่อมนุษย์ สุขภาพและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสอดคล้องกับจันทร์รัตน์ จาริกสกุลชัยและคณะ (2562) ศึกษาเรื่องผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรม นวนคร จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลกระทบโดยรวมของโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรม นวนคร จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนตระหนักถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนด้วยหลัก “ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม” ของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้มีความเข้มแข็งอย่างมีศักยภาพ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความเป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลสถานประกอบการอุตสาหกรรมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ควบคู่กับ การนำระบบธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เช่น การเปิดเผยข้อมูลการเข้าไป ตรวจสอบข้อมูล และการแก้ปัญหา ร่วมกัน ทั้งนี้การนำหลักการดังกล่าวมาใช้ นั้นต้องขับเคลื่อนจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) 3 ส่วนสำคัญคือ สถานประกอบการ ประชาชน และภาคราชการ ซึ่งการส่งเสริมให้สถานประกอบการอุตสาหกรรมให้นำ “หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม” ไปใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างยั่งยืน นั้นสอดคล้องกับ ภัทรวัต มหาภิรมย์ (2559) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าการดำเนินงานตามแนวธรรมาภิบาล สีเขียว คือการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเป็นการร่วมมือระหว่างรัฐ ภาคเอกชนและชุมชน มีการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และคำนึงถึง

ชุมชนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับฉันทน์นท์ เขียวเกษม (2560) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กรณีศึกษา บริษัทโออาร์พีซีจำกัด (มหาชน) พบว่าบริษัทมีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัด เปิดโอกาสให้ ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน อันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมของบริษัท อีกทั้งมีแนวทางดำเนินงานที่โปร่งใส มีการเปิดเผย ข้อมูลต่าง ๆ ส่งผลให้บริษัท ประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกันตภณ ปานพรหมมาศ (2560) ศึกษาเรื่อง พลวัตการอยู่ร่วมกันของ ชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมจากกรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนอาศัยติดพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมระหว่างชุมชนบ้านหัวคลองและชุมชน หมู่บ้านร่มรื่น กับบริษัททวงน้อย เบเวอเรจ จำกัด พบว่าการดำเนินงานของอุตสาหกรรมนอกจากต้องมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว โรงงานต้องทำความเข้าใจบริบทของชุมชนโดยรอบ เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ชุมชนและโรงงานมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน ลดปัญหาความขัดแย้งและก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับสมพล โนดไธสง (2561) ศึกษาเรื่องความตระหนักและการยอมรับต่อเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาสถานประกอบการอุตสาหกรรม ที่เข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่เข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าสถานประกอบการมีแนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีความตระหนัก และการยอมรับของผู้บริหารและผู้นำชุมชนครบทุกด้าน เช่น การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมแก้ปัญหาความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคมฯฯ และสอดคล้องกับ Ashok Kumar Sar (2018) ศึกษาเรื่อง Impact of Corporate Governance on Sustainability: A study of the Indian Fast Moving Consumer Goods Industry พบว่า มีการศึกษา ความตระหนักถึงผลกระทบของธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างแบบคณะกรรมการเปิดเผยต่อสาธารณะ กับการทำธุรกรรม สิทธิของผู้ถือหุ้น ระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนและศักยภาพทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรศึกษาและประเมินอย่างรอบด้านว่ามีความคุ้มค่าในการส่งเสริมการลงทุนของสถานประกอบการต่างชาติ หรือไม่เพียงใด เพราะเป็นความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน
2. ภาครัฐควรสนับสนุนและจูงใจให้นักลงทุนในอุตสาหกรรมให้เข้าไปตั้งสถานประกอบการในเขตอุตสาหกรรมที่ภาครัฐ กำหนดให้ เช่นนิคมอุตสาหกรรม
3. ภาครัฐต้องมีหน้าที่กำกับดูแลเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานประกอบการอุตสาหกรรม อีกทั้งต้อง เป็นเจ้าภาพในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางสิ่งแวดล้อมจากผู้ประกอบการอีกด้วย เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นของประชาชนทั้ง ประเทศ
4. ภาครัฐต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการโครงการ หรือ ให้อนุญาตโครงการใดๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนจำนวนมาก

บรรณานุกรม

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2563). **กระทรวงอุตสาหกรรม.สถิติโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนไว้กับ**
กระทรวงอุตสาหกรรมและได้รับ อนุญาตให้ประกอบกิจการ.
- กันตภณ ปานพรหมมาศ. (2560). **พลวัตของการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมจากกรณีศึกษา**
พื้นที่ชุมชนอาศัยอยู่ติด พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม ระหว่างชุมชนบ้านหัวคลองและชุมชนหมู่บ้าน
ร่มรื่น กับบริษัทวังน้อยเบเวอร์เรจจำกัด. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรัสพงศ์ คลังภรณ์. (2561). **ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมกรณีของนิคม**
อุตสาหกรรมมาบตาพุด. JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE. 13. (1). January-
April 2018.
- จันทร์รัตน์ จาริกชัยและคณะ. (2562). **ผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน**
ในเขตนิคมอุตสาหกรรม นครจังหวัดปทุมธานี. วารสารมนุษยและสังคม. มหาวิทยาลัยวลัย
อลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 14. (3). กันยายน-ธันวาคม 2562.
- ชุตিকা เกียรติเรืองไกรและคณะ. (2020). **10 ปี อุตสาหกรรมไทย เรามาไกลแค่ไหน. FAQ Focused and**
quick. Issue 165. April 29,2020.
- ณัฐนันท์ เขียวเกษม. (2560). **ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี**
จำกัด (มหาชน). การประชุม วิชาการและนำเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ, 1(9).
แนวหน้าออนไลน์. (2564). **สังคมไทย สังคมไฟไหม้ฟาง ปราบปรามโรงงานที่กึ่งแก้วระเบิด. บท**
บรรณาธิการ.<https://www.naewna.com>. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). **ด่วน! ไฟไหม้โรงงานย่านกิ่งแก้วอีกพบสารเคมีจำนวนมาก ล่าสุดอาคารทรุดตัว.**
<https://www.thairath.co.th>. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2564.
- ภัทรวิฑ มหาภิรมย์. (2559). **ธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม.**
ดุสิตนิพนธ์. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์,
นครปฐม
- ปรียาภรณ์ เหมวัตร. (2559). **การรับรู้สภาวะสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมของนักเรียนกรณีสิ่งเข้าที่เป็นฝุ่น**
ละออง. Veridian E-Journal, Science and Technology Silapakorn University. 3 (6). พย-ธค
2559. มุจรินทร์ อินทรเหมือนและคณะ. (2563). **การประเมินการรั่วไหลของสารคลอรีนในโรงงาน**
จังหวัดสงขลา. วารสารสาธารณสุข. 29. (2). มีค-เมย.2563.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). **ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135. ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.**
- ศิริโชค ประทุมพิทักษ์. (2561). **ผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดใน**
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออก : กรณีของ เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง. วารสารวิชาการการวิทยาลัยปทุมธานี 10. (2).
- สมพล โนดไธสง. 2561. **ความตระหนักและการยอมรับต่อเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาสถาน**
ประกอบการอุตสาหกรรม ที่เข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม จังหวัดสมุทรปราการ.
JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัย

หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

- อภิชัย สิงห์ศรี. (2560). **ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมระยองบ้านค่าย. รวมบทความวิชาการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS. (7).**
- Asadul Hoque., Muhammad Mohiuddin & Zhan Su. (2018). **Effects of Industrial Operation on Socio-Environment and Public Health Degradation: Evidence from a Least Developing Country (LDC).** article in Sustainability. October 2018. DOI: 10. 3390/ SU 10113948.
- Ashok Kumar Sar. (2018). **Impact of Corporate Governance on sustainability: A Study of the Indian Fast Moving Consumer Goods.** Academy of Strategic Management Journal, 17(1).